

Konu: **Bilim**
Yazı: **01**

Fizik ve Metafizik

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Doğaya bakan eski insanlar iki ayrı alem (gerçeklik alanı) görmüşlerdir. Bunlardan biri dünya ve dünyada olan çeşitli değişimler, hareketler ve ilişkilerdir. Diğeri ise gökte gördükleri uzak nesnelere ve onların hareketleridir. Böylece **ay altı ve ay üstü evreni** ayırmak fikri doğmuştur. Çünkü ay altındaki evreni yakından tanıyabiliyor ve bir miktar kontrol da edebiliyorlardı. Oysa ki ay üstü evren (güneş ve yıldızlar) tümüyle insanların kontrolü dışında, erişilmesi mümkün olmayan, uzak bir gerçeklik olarak varlığını sürdürmekte idi.

Bu iki evreni ayırınca insanlar ay altı evreni inceleyen disipline "**fizik**", ay üstü evreni inceleyen disipline de "**metafizik**" dediler. Metafizik, **fizik-ötesi** anlamını taşır. Günümüzde metafizik demek fiziksel olmayan, ruhsal alemle ilgili görüşler içeren disiplinler anlaşılmalıdır. Oysa ki metafizik sözü ay-üstü evreni inceleyen disiplin, yani astroloji için kullanılmıştır. Eski dönemde ay üstü evren ruhların evreni sayıldığından bu görüş yerleşmiştir. Çünkü, ölen insanın ruhu, özellikle yöneticilerin ruhu, yok olmadığına inanılıyordu ve göğe yükselip bir yıldız olarak varlığını sürdürdüğü inancı hakimdi. Gök cisimlerinin hareketlerini izleyerek geleceği tahmin etmenin mümkün olduğu inancı da vardı.

Eski insanlarda gök merakı geleceği tahmin etmek, yani bugünkü duruma bakarak yarını bilmek gereksiminden türemiştir. Burçlar ve yıldız falı ile eski Maya takvimi hep bu gereksiminin ürünüdürler. Güneşe de o dönem insanları, bir yaşam kaynağı olarak, kutsal bir varlık olarak, veya daha doğru bir ifade ile kutsal varlığın bir nesnel görüntüsü olarak bakmakta idiler.

Ama durum bugün dahi pek farklı değil. Hala birtakım verilerden hareketle, varsayımlar yürüterek, veya belli kabuller çerçevesinde yorumlar yapıp tahminler yürütüyoruz. Gök cisimleri birer "tanrısal varlık" değil, ama gerçekten göründükleri gibi "var" olduklarını iddia edebilmeyiz?

Işık bir noktadan diğerine sabit bir hızla ulaşıyor. Bu hız sonsuz değil. Saniyede 300.000 km. Evet, oldukça yüksek bir hız, ama gene de sonlu. Örneğin, güneşin ışığı bize 8 dakikada ulaşıyor. Bu arada (yani geçen 8 dakikalık süre içinde) güneş yer değiştirirse veya tümünden yok olsa bizim haberimiz olmayacak. Ancak 8 dakika sonra durumun farkına varacağız.

Ya daha uzak yıldızların ve galaksilerin ışığı? Onların ışığı bize binlerce, hatta milyonlarca yıl sonra ulaşıyor. Bu uzun sürede o yıldız, veya yıldız kümesi ne oldu? Hangi farklı duruma dönüştü? Acaba hala var mı? Yoksa tümünden yok mu oldu? Hiç bilmiyoruz.

Kuramlar da bize pek yardımcı olamıyorlar. Varlık ne derece var? İşte bu soru binlerce yıldan beri insanları düşündürmüştür. Bir de "**varlık**" deyince ne anlaşılmalı? Duyu organlarımızla algıladıklarımız gerçekten var olduklarından emin olabilir miyiz?

Duyu organlarımıza ne derece güvenebiliriz? **Descartes** (17. yüzyılda yaşamış Fransız düşünürü) "Duyularımıza güvenemeyiz. Tek güvencemiz düşüncemizdir. Düşünüyorum, şu halde var'ım" demiş.

Biz de onun yolunda düşünce kervanına katılalım.